

TÜRKİYE’DE ŞİKE TARTIŞMALARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Dr. Mert Kerem ZELYURT¹

ÖZ

Futbolda Şike olgusu, sporun ahlaki sorunlarından biridir. Dünyada ve Türkiye’de şike organizasyonlarına ve bu organizasyonları düzenleyen suç örgütlerine rastlanmaktadır. Futbolun, Türkiye’de mafyanın rant alanlarından biri olduğu bilinmektedir. 2004 yılında emniyet güçleri tarafından yürütülen “Kelebek Operasyonu”nda şike faaliyetleri tespit edilirken, 3 Temmuz 2011 tarihinde başlayan şike operasyonunda Fenerbahçe Kulübü Başkanı Aziz Yıldırım, bazı yönetici ve futbolcular tutuklanmıştır. 3 Temmuz’da başlayan sürecin ülke gündemine önemli etkileri olmuştur. Şike operasyonu ile ilgili yorumların bir kısmında emniyet ve özel yetkili savcılıklara yönelik eleştirilere rastlanırken, bazı yorumlarda Fenerbahçe taraftarlarının eylemlerinin Gülen Cemaati’ne yönelik tepkiler içerdiği vurgulanmıştır. Şike yasasının tekrar düzenlenmesinin İktidar Partisinde bir çatlak yarattığı yorumları da yapılmıştır. Alan çalışmasından elde edilen verilerde, Fenerbahçe taraftarlarında bu operasyon hakkında, emniyet güçlerine ve özel yetkili savcılık makamına yönelik olumsuz bir algı bulgulanırken, deneklerin büyük kısmı tarafından şike olaylarına en çok karışmış olabilecek takımın Fenerbahçe olduğu belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şike, Aziz Yıldırım, Gülen Cemaati, Fenerbahçe, AK Parti

AN EXAMINATION ABOUT CONTROVERSY OF MATCH-FIXING IN TURKEY

ABSTRACT

Case of match-fixing in football is one of the moral issues of the sport. In the World and in Turkey match-fixing organizations and criminal organizations that regulate them are found. It is known that football is one of the unearned income areas of mafia. Match fixing activities were detected in the “Butterfly Operation” carried out by police organizations in 2004, the president of Fenerbahçe Spor Club and some managers and football players were arrested in the match-fixing operation which began on July 3 in 2011. The process which began on July 3 has a significant impact on the national agenda. Criticism devoted to special powered prosecutors and police organizations were found in some of the comments related to match-fixing operation, and in some comments it is underlined that acts of supporters of Fenerbahçe contain reactions to Congregation of Gülen. Also commented that rearranging the law of match-fixing create a crack in the Ruling Party. In the data gathered from area work, it is found that supporters of Fenerbahçe have negative perceptions intended to police organizations and special powered prosecutors about this operation, the majority of subjects indicated that Fenerbahçe is mostly interfered in match-fixing incidents.

Keywords: Match-Fixing, Aziz Yıldırım, Congregation of Gülen, Fenerbahçe, AK Party

¹ Dr. Mert Kerem Zelyurt, k.zelyurt@gmail.com

1.Giriş

Türkiye’de futbol, bir yılı aşkın bir süredir gündemi etkileyen bir problemle meşgul olmaktadır. 3 Temmuz 2011’de başlayan, çoğunlukla Süper Lig’deki futbol takımı oyuncuları, antrenörleri ve yöneticilerine yönelik gerçekleştirilen adli operasyonun başladığı günden bu yana kamuoyuna yönelik etkileri olduğu ve medyanın da önemli gündem konusu olduğu görülmektedir. Kulüp yöneticisi, futbolcu, antrenör ve menajer konumunda olan birçok kişinin tutuklanması, kamuoyunun bir kısmında Türkiye’de futbola yönelik bir iktidar operasyonu olduğu algısını uyandırmış, cemaat ve iktidar bağlamında gerçekleşen, farklı siyasi kutuplaşmaları doğuran tartışmalar ortaya çıkmıştır.

Futbolda şike olgusu, spor kavramının genel tanımındaki ahlaki ideallere aykırı olmakla beraber, sporda sosyal bir problemdir. Bu durum sporun kurallarının, eşitlik idealinin ve insana özgü erdemlerin yok sayılmasını akla getirir. Bilindik bir ifadeyle, bir “Fair Play” ve Hümanizm sorunudur.

Bu çalışmada “Şike”nin, 3 Temmuz 2011’deki şikeye yönelik adli operasyonun başlangıcından bu yana Türkiye’de nasıl sorunsallaştığı ve kamuoyuna etkileri incelenecektir. 3 Temmuz 2011’den itibaren geçen süreçte konuyla ilgili basına yansıyan köşe yazıları taranmıştır. Araştırma için 2012 yılı Mart ve Nisan aylarında Marmara Üniversitesi’nde ve Kadir Has Üniversitesi Spor İletişimi ve Spor Hukuku ve Yönetimi Sertifika Programlarında eğitim gören 224 kişiye anket uygulanmıştır ve anket çalışmasından elde edilen veriler de çalışmada ortaya konulacaktır.

2.Şike Kavramı

Herhangi bir spor dalı, ya da futbolda bir sporcunun, antrenörün, kulüp yöneticisinin, menajerin bir spor müsabakasının sonucunu etkileyecek girişimlerde bulunması “Şike” olarak nitelenen eylemlerdir. “Teşvik Primi” ise bir kulübün yönetici ya da yöneticilerinin lig puan sıralamasında, şampiyonluk yarışında kendi takımlarının yerini sağlamlaştırmak için ya da bahis gibi farklı amaçlarla başka bir müsabakaya taraf olan oyunculara iyi oynamaları ya da kötü oynamaları için herhangi bir kazanım vaat etmek ya da para ödemesi yapılmasıdır. Şike ve teşvik primi uygulamaları, bir maçın sonucunu hile yöntemleriyle etkilemeye yöneliktir. Böylelikle bir *spor ahlaki sorunsalı* özelliği taşımaktadır.

Futbolda Şike olgusunun dünyada birçok ülkede ve Avrupa liglerinde de var olduğu görülmektedir. En büyük şike skandallarından birisi 2006 yılında İtalya’nın en üst düzey futbol ligi olan Serie A liginde yaşanmıştır. İtalyan polislerinin, mafyanın ilişkilerini araştırırken yaptığı telefon dinlemelerinde maç sonuçlarını değiştirmeye ve hakem ayarlamaya yönelik ifadelerle tanık olması Temiz Ayaklar Operasyonu adı verilen operasyonların başlamasına neden olmuştur. Bu skandalla ilgili mahkeme kararında, bir sonraki sezon Fiorentina’dan 15 puan, Lazio’dan 3 puan, Fiorentina’dan 15 puan düşürülmesi, Juventus’un bir alt lig olan Serie B’ye düşürülmesi ve -9 puanla lige başlamasının yanında son 2 sezonda elde ettiği şampiyonlukların iptal edilmesi vs. cezalar verildi (<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1154146>, 1 Ağustos 2012).

Türkiye’de de futbolcu transferleri, bahisler, maç sonuçlarına etki edebilen mafyanın ve suç örgütlerinin faaliyet alanlarından biri futbol sektörüdür (Öztürk, 2012:147). Türkiye’de mafya ve futbol ilişkisini açığa çıkaran en önemli olaylardan biri, 2004 yılında İstanbul Emniyeti tarafından Sedat Peker ve ekibine yönelik yürütülen “Kelebek Operasyonu”dur. Polisin yürüttüğü teknik takip sonucu elde edilen telefon kayıtlarında Süper Ligde şike yapıldığı

ortaya çıkmıştır. Bu kayıtlardaki şikeyle ilgili konuşmaların geçtiği ilk karşılaşma 15 Mayıs 2004 tarihinde ligin son haftasında oynanan Beşiktaş ile Rizespor arasında oynanan maçtır. Rizespor'un ligde kalması için bu karşılaşmada galip gelmesi ve 3 puan alması gerekmektedir. Sonucu Rizespor'un galibiyetiyle 1-0 ve Rizespor'un ligde kalmasıyla sonuçlanan bu karşılaşmada Beşiktaş'ın kadrosundaki Sergen Yalçın sakat olmaması rağmen maçta oynamamış, Emre Aşık, Serdar Topraktepe gibi ünlü oyuncuların da kasıtlı olarak iyi performans göstermediği yorumları yapılmıştır. Maçın böyle sonuçlanması ise Bursaspor'un küme düşmesine neden olmuştur (Kılıç, 2011:100-101).

Asayiş Şube Müdürlüğü'nden Organize Suçlar Şube Müdürlüğü'ne gelen bir gizli polis dosyasındaki ifadeler, Türkiye'de futbolun mafya ve çetelerin rant alanlarından biri olduğunu göstermesi açısından önemlidir:

“Türkiye’de sporun özellikle futbolun 1980’li yıllardan sonra birçok işadamı, devlet görevlisi ve vatandaşı etkisi altına aldığı gibi illegal suç örgütlerini de devasa para trafiği yönünden cezp etmiş, zamanla bu suç örgütleri sporun özellikle futbolun içerisine girmişlerdir. Öncelikle tribün amigoluğundan başlayıp zamanla spor camiası içinde bulunan etkili kişilerin referansları ile çeşitli alanlara yönelip ekonomik menfaat sağlayarak büyük paralar kazanmışlar, hem de illegal işlerini örtecek itibarlı konumlara gelmişlerdir. Örneğin; Türkiye’deki en büyük suç örgütü liderlerinden olan Sedat Peker Fenerbahçe tribünlerinde amigo iken hızla mafya lideri olmuştur. Yine aynı suç örgütü liderlerinden Mecnun Odyakmaz Sivasspor Başkanı, Olgun Peker Giresunspor Başkanı olmuşlardır. PEKER grubuna bağlı birçok kişi çeşitli kulüplerde ve özellikle TFF içinde kendi örgütlerinin açıklarını kapatabilecek konumda oldukları değerlendirilmektedir” (Erdoğan ve Tamirak, 2012:12).

Hill (2010a:234), futbol liglerindeki yolsuzluklara 3 temel nedenin yol açtığını belirtmektedir: Yasadışı geniş kumar ağı, oyuncuların yüksek düzeyde istismarı, yolsuzlukta suç ortaklığı beklentisi. Bu faktörlerin her biri birbirini besler. Şike organizasyonunun başlamasından, oyunun sonucunun istenen bir şekilde sonuçlanmasına kadar geçen süreç ve daha sonraki maçlarda da planlanan süreçte en kritik rolün futbolculara düştüğü görülmektedir. Futbolcu, şikeciyi tasarladığı ve istediği sonuca götürecektir olan asli unsurdur. Şikecinin futbolcuyla bağlantı kurma ve şike için ikna etme sürecinin ise işin neredeyse en zor yanı olduğu görülmektedir. Newyork’taki bir mafya ailesinin başına geçen Michael Franzese, sporculara yakınlaşmanın ve onları satın almanın en kolay yolunun sporcuların zayıf taraflarını bulabilmek olduğunu belirtmektedir. Kadın ya da uyuşturucu gibi zaafı olan sporculara, bu tür hizmetler sunulduktan sonra sporcuların maç satması sağlanmaya çalışılır. Futbolcular yaklaşmanın bir diğer yolu ise “Koşucular” olarak adlandırılan araçlardır. Bir şikeci, maç bağlama görüşmelerini, oyuncularla yakınlaşmak için kendilerini menajer olarak tanıtan koşucularla yapar. Kendisine bu tip teklifler yapılmış eski bir futbolcu olan Chin Lai’nin ifadelerine göre bu tip kişiler, oyuncularla arkadaşlık kurup şike yapmaya yatkın oyuncuları belirledikten sonra bu oyuncuların bilgilerini uluslararası seviyedeki müşterek bahisçilere vermektedirler (Hill, 2010b:145-148).

Futbolcuların bir şike anlaşmasında bağlanması sürecinde en kritik unsur ise şikecinin teklif ettiği parayı almasıdır. Bir oyuncunun parayı almasından sonra şike organizasyonundan çıkması da güçleşmektedir. Singapur’da bir polis memuru, bir futbolcunun parayı aldığı anda her şeyin bittiğini, dönüşü olmayan bir yola girildiğini, futbolcuların şike yapmayı bırakmak

istediklerinde ise şikecilerin futbolcuları, onların para aldığını insanların öğrenmesiyle tehdit edeceğini ifade etmektedir (Hill, 2010b:154). Bir şikecinin ifadeleri ise bunu daha iyi açıklamaktadır:

Oyuncular parayı aldıkları anda benim dediğimi yapmak zorundalar. Bu işi onlara parayı gösterip ‘maçı hallettiğiniz takdirde sizindir’ diyerek yapmıyorum. Onlara parayı veriyorum ve ‘Bu kahve parası, bunu alın. Ama sakın beni atlatmayın yoksa sizi mutlaka bulurum’ diyorum (Hill, 2010b:154).

Kelebek Operasyonu teknik takibi sürecinde elde edilen, Rizespor-Beşiktaş maçıyla ilgili konuşmaları içeren telefon kayıtlarından birinde, o dönemde Rizespor’un ikinci başkanı olan Sedat Peker’in abisi Vedat Peker ve ismi kayıtlarda “X” olarak yer alan Sergen Yalçın arasında geçen şike diyaloglarını içeren konuşmalar aşağıdaki gibidir:

Vedat Peker: Sen oynamayacakmışsın, haberin olsun!

X: Tamam abi. Merak etme abi.

Vedat Peker: Aman gözünü yağını... seyirci var ya! Var ya kalbim durmaya başladı ya!

X: Yok be, bir şey olmaz ya. Sen kafanı takma (Kılıç, 2011:103).

3 Temmuz 2011’de yapılan şike operasyonu ile ilgili, Aziz Yıldırım ile İlhan Ekşioğlu ve İlhan Ekşioğlu ile Cemil Turan arasında 25 Şubat 2011 tarihinde telefon konuşmasında geçen şikeyle ilgili bir başka diyalog ise aşağıdaki gibidir:

Aziz Yıldırım: O saha küçük yalnız. O saha kötü. Söyleyeyim orada çıkmak zor.

İlhan Ekşioğlu: Çıkarız çıkarız başkanım.

Aziz Yıldırım: Kasımpaşa’da o kaleci Tolga oynamıyormuş.

İlhan Ekşioğlu: He şey mi oynuyor?

İlhan Ekşioğlu: Hallettin mi?

Cemil Turan: Ya konuşuyorum ama tabii biliyorsun... Bu şeyci biraz...

Alışverişleri peşin sever pez...nk!

İlhan Ekşioğlu: Sen yani bunu şey yaparak ‘bana güveneceksin... Ben ne dediysem sana vereceğim... Bak orada kilosuna 100 lira verdik... 100 peşin, 100 vadeliydi... Yani inanmak zorundasın... Başka çaren yok...’ o tarz konuşmalısın (Kılıç, 2011:156).

3. Türkiye’de Şike Tartışmalarının Kamuoyuna Etkileri

3.1.AK Parti Hükümeti ve Gülen Cemaatine Yönelik Algı: Milliyet Gazetesi yazarı Kadri Gürsel şike operasyonunu, Türkiye’deki yapının değişmesine bağlamaktadır. Gürsel, şike operasyonunu siyasi ve ideolojik olarak nitelemekte ve sadece bir şike operasyonu olarak görmekten ziyade; bir iktidar operasyonu olarak yorumlamaktadır:

“(...)Başkan Aziz Yıldırım’ın gözaltına alındığı 3 Temmuz Pazar gününe kadar, Türkiye’de sanki hiçbir şey değişmezmiş gibi hareket etmeyi sürdürme gelmiş olan “Fenerbahçe Cumhuriyeti” adlı yapı da nihayet Türkiye’de

nelerin değiştiğini anlamıştır ama artık onlar için çok geç...Bu operasyonun değişmeyecek olan tek sonucu şudur: “Fenerbahçe Cumhuriyeti” AKP iktidarı tarafından yıkılmıştır.

Kulüp ve taraftarları, bundan böyle yollarına “Fenerbahçe” olarak devam edeceklerdir. Sanılmasın ki bu sadece bir şike ve teşvik primi operasyonudur. Anlamı bunun çok ötesinde ve derinlerdedir. Bu bir siyasi ve ideolojik operasyondur”.

(<http://dunya.milliyet.com.tr/ucbuyuklerduzenineoperasyon/dunya/dunyayazardetay/07.07.2011/1411241/default.htm>, 12 Ağustos 2012).

Gülen Hareketi'nin önde gelen isimlerinden, Zaman Gazetesi köşe yazarı Hüseyin Gülerce ise, bu operasyonları “Yeni Türkiye” kavramına koşut görüp, haklı bulmaktadır. Gülerce'ye göre bu operasyonlar, Türkiye'deki demokratikleşme sürecinin bir gereğidir. Gülerce, şike operasyonunu, Türkiye'nin gündeminde uzun zamandır yer alan bir başka önemli davayla da ilişkilendirmektedir:

“Artık futboldaki Ergenekon'a da neşter vuruluyor. “Futbolda Ergenekon olur mu?” sorusu bugün anlamsız bir sorudur. Vesayet varsa, darbecileri vardır. Darbeciler varsa, medyaları, işadamları, çeteleri, kozmik adamları vardır. Vesayet, hukuk dışı örgütlenmelerle ayakta durur. Bu ülkede yüzyıldan beri vesayet rejimi var. Onun için hukuk dışılık her sosyal grubun, devlet aygıtının, anayasal kurumların içinde hükümferma olmuştur. Mücadele, vesayet ile demokratikleşme arasındadır. Bugün inisiyatif sivil iradenin elindedir. Vesayetin bütün ağaları, bu arada futbolun ağaları da kaybetmeye mahkûmdur”.

(<http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=1154891>, 12 Ağustos 2012).

Milliyet Yazarı Can Dündar, 11 Temmuz 2011 tarihli yazısında, şike operasyonunun, “iktidar” kavramı çerçevesinde anlaşılması gerektiğini belirtmektedir. Dündar, Fenerbahçe Tarihi'nin mevcut siyasi değişimlerle koşut eğilimler sergilediğini vurgulamaktadır: “Fenerbahçe’de yaşanan, bir temizlik çalışması değil, bir iktidar çatışmasıdır; dolayısıyla siyasaldır. Yanlış anlaşılmasın; “Şike yoktur” demiyorum; tersine, “Yıllardır olan şey niye şimdi ortaya çıkarılıyor” sorusuna cevaben, “Siyaseten zamanı geldi de ondan” diyorum. Fenerbahçe tarihi boyunca hep böyle olmuştur”

(<http://gundem.milliyet.com.tr/fenerbahce-cumhuriyeti-nde-darbe/gundem/gundemyazardetay/12.07.2011/1413206/default.htm>, 20 Temmuz 2012).

Şike davasıyla ilgili bir başka önemli tartışma konusu ise, Türkiye’de ve dünyanın çeşitli ülkelerinde önemli oranda taraftar kitlesine sahip bir din adamı olan Fethullah Gülen’in önderlik ettiği Gülen Cemaati’yle ilgilidir. “(...)Gülen Hareketi hem bir sivil toplum, hem de bir cemaattir. Sivil toplum şartlarında yeniden oluşan bir cemaattir. Bu özellik onu, batılı sivil toplumlardan farklılaştırmakta ve Müslümanlık geleneğinin sivil toplum içindeki var oluşunu anlatmaktadır” (Yıldırım, 2011:194). Hem İslami geleneğe hem de modern dünyaya hitap eden bir sivil toplum hareketidir (Yıldırım, 2011:194). Fenerbahçe’yle ilgili Gülen Cemaati bağlamında oluşan tartışmalar ise, Cemaatin Fenerbahçe’yi ele geçirme amacını güttüğü düşüncesinin ileri sürüldüğü iddialara yöneliktir. Bazı kesimlere göre bu operasyonlar, aslında Fenerbahçe’ye yönelik yapılmıştır. Bu kesimlere göre operasyonların temel amacı, Fenerbahçe’yi ele geçirmek ve mevcut yapısını değiştirmektir. Zaman Gazetesi genel yayın

müdürü Ekrem Dumanlı bu iddiaların gerçek dışı olduğunu vurgulamakta ve Gülen Cemaatinin bir kulübü ele geçirmek istemesinin, Cemaat felsefesiyle örtüşmeyen bir davranış tarzı olduğunu ileri sürmektedir:

“(...)Mesela şike davası başladığından beri bir kulübü etkilemeye çalışan dar bir zümre, Başbakan Erdoğan'ı ve "cemaat"i suçladı. Son dönemde ibreyi "cemaat"e kaydıran bu marjinal grup, Fenerbahçe taraftarını etki altında bırakma gayretiyle "Cemaat Fener'i ele geçirmeye çalışıyor" propagandasına başvuruyor. Hakiki Fenerbahçe taraftarının (ve futboldan anlayan herkesin) gülüp geçeceği bir iddia bu. Çünkü futbol kulüpleri her kesimden insanı kaynaştıran özgün bir yapıya sahip. 'Cemaat'i bilenler için ise tamamen absürt ve irrasyonel bir tez bu. Neden mi? 'Cemaat' bir spor kulübünü niye ele geçirmek istesin? Diyelim ki ele geçirdi; kulübü ne yapsın? Ne işine yarayacak? O kulübe gönül veren değişik inanç ve ideolojideki insanlarla nasıl yüz yüze bakacak? Diğer kulüplerdeki dost ve taraftarları bu işe bozulmayacak mı? Bir kulübe meyledince diğer kulübün sevdalıları 'cemaat'e küsmeyecek mi?' "Cemaat ele geçirmek istiyor" tezine yöneltilecek benzeri onlarca soru, bu tür bir iddianın ne kadar akıl dışı olduğunu ispat edecektir. Çünkü hiçbir gerçekliği olmayan; üstelik 'cemaat'in herkesle diyalog arayan temel yaklaşımına uymayan ve dünya görüşü ile asla bağdaşmayan bir iddia bu. Bir futbol kulübümüz üzerinden, "cemaat paranoyası" oluşturmak isteyenlerin amacı farklı. Gerçek taraftar, bu ucuz provokasyonlara boyun eğmez, abesle iştigal etmez...”

(<http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=1284026>, 20 Ağustos 2012).

Şike davasının Fenerbahçe boyutuyla ilgili tartışma konularının, genelde bazı kesimler tarafından Fenerbahçe'ye bir spor kulübünün ötesinde anlam yüklenmesinden kaynaklandığı görülmektedir. 2002 Kasım'da yapılan genel seçimleri kazanmasından bu yana yapılan seçimlerde oylarını sürekli arttıran ve 2011 yılında yapılan son seçimleri de kazanarak iktidardaki durumunu güçlendiren AK Parti, kendisine oy vermeyen toplumsal kesimler tarafından eleştirilere maruz kalmaktadır. Bu eleştirilerin temel olarak düğümlendiği nokta, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu felsefesi ve laiklik gibi kavramların tahribata uğramasına ilişkin kaygılardır. AK Parti hükümetine yöneltilen bu bağlamdaki eleştirilerin, şike davasının Fenerbahçe'ye yönelik bir operasyon olduğu vurgusunu dile getiren kesimlerin söylemleriyle yeni bir boyut kazandığı görülmektedir. İktidara şüpheyle yaklaşan bazı kesimlerin, Fenerbahçe'nin ele geçirilmek istendiği algısına sahip olduğu göze çarpmaktadır:

Fenerbahçe, Türkiye Cumhuriyeti'nin zapt edilmek istenen kalelerinden sonuncusu. Son Kale Fenerbahçe'nin ele geçirilmesinde istisnasız televizyonlar, gazeteler, internet siteleri her gün sistematik olarak yayın yaptılar. “Masumiyet Karinesi”ni hiçe sayarak kulübü ve başkanını linç etmekten çekinmediler. Tüm Türkiye ortaya atılan bir şike iddiasıyla uyutuldu ve yönlendirildi. Medya Fenerbahçelidir diyerek yıllardır kafa karıştıran, insanları aldatan hünçlü kişiler, demokrasi adına spor medyasında tarafsızmış gibi görünen ama giydikleri taraftarlık gömleğinin altında sinsice çalışanlar meydanı boş buldular ve bütün güçleriyle Fenerbahçe'ye saldırdılar; kulübü ve başkanını Ergenekon sarmalına bulaştırmaya uğraştılar (Serim, 2011:9-10).

Fenerbahçeliliğiyle bilinen bazı köşe yazarlarının ise Gülen Cemaati'ne yönelik aşırıya kaçan tepkiler de verdiği görülmektedir. Bu yazarlardan biri de bir dönem Cemaatin yayın organlarından biri olan bir gazetede çalışan Ergun Babahan'dır. Babahan, 12 Mayıs 2012 tarihindeki maçta Galatasaray'ın şampiyon oluşu sonrası bir sosyal paylaşım sitesinde yayımladığı mesaj sonrası bulunduğu görevden alınmıştır. Fenerbahçeli yazar Babahan'ın cemaate yönelik tepkileri Taraf Gazetesi yazarı Emre Uslu'nun, Ergun Babahan'ın konuyla ilgili yayınladığı mesajlardan yaptığı derlemeden de anlaşılmaktadır. Ergun Babahan'ın 27 Nisan ve 12-13 Mayıs 2012 tarihinde paylaştığı mesajlar aşağıdaki gibidir:

Aziz Yıldırım'a yönelik örgüt lideri suçlaması, Ahmet Şık'a yönelik Ergenekon suçlaması gibidir.

Emniyet ve savcılığın basına yaptığı servislerin 28 Şubat döneminden farkı yoktur.

Simdi o iddiaları boşa çıkarmama çabası içindeler. Medyaya yeni servisler olabilir.

Yıldırım'ı yok etmek isteyen merkezle Şık'ı hapse attıran merkez aynı. Ama unutmamak gerekir ki, Türkiye'nin en büyük ve en güçlü camiası Fenerbahçe!

12 Eylül öncesi bir sloganla cevap verelim: Fener'e uzanan eller kırılır!

Bu polis kimin polisi, milletin polisi olduğu şüpheli.

Camiasaray gücü Fener taraftarını resmen tahrik etti.

Fenerbahçe stadı artık Tahrir meydanıdır.

Bu kupa Amerika'ya gi...n.

Türkiye, gerçeği biliyor. Fener'e oynanan tezgah bozulacaktır. Çünkü Türkiye'nin en büyük camiası Fenerbahçe' dir.

Türkiye'ye demokrasiyi Fener taraftarı getirecek, Türkiye'nin Esad' larına teslim olmayacak” (<http://www.samanyoluhaber.com/gundem/Ergun-Babahanin-maskesi-dustu/762763>, 14 Temmuz 2012).

Vatan Gazetesi yazarı Ruşen Çakır ise, şike soruşturmasının Gülen Cemaati için yeni bir kırılma noktası olduğunu ileri sürmektedir. Fenerbahçe taraftarlarının eylemlerinde Gülen Cemaatine yönelik olumsuz bir algının görülmesini, Cemaatin imajı için tehlikeli bir durum olarak nitelendirmektedir:

“Çandar, Babahan gibi örnekler, şike soruşturmasının Fethullah Gülen cemaati için, Prof. Türkan Saylan ve Ahmet Şık-Nedim Şener olaylarıyla MİT krizinin dışında bir “kırılma noktası” anlamına geldiğini göstermeye tek başına yeterli olabilir. Ama bunun ötesinde, değişik vesilelerle gösteri düzenleyen Fenerbahçe taraftarlarının doğrudan Fethullah Gülen'i ve onun cemaatini hedef almaları, tüm Türkiye'yi kucaklama iddiasında olan bu hareket için son derece tehlikeli bir durumdur” (<http://haber.gazetevatan.com/fenerbahce-ve-fethullah-gulen-cemaati/450186/4/Yazarlar/73>, 5 Ağustos 2012).

Ruşen Çakır, bir başka yazısında da Fenerbahçe taraftarlarının Gülen Cemaatine yönelik algısıyla ilgili saptamalarda bulunmaktadır. Çakır'ın tespitleri, Fenerbahçe taraftarlarının önemli

bölümünün Emniyet güçlerine yönelik şekillenen olumsuz algısına yöneliktir. Çakır'a göre, 12 Mayıs'ta oynanan Fenerbahçe – Galatasaray maçı sonrası bu algı daha da belirgin bir hal almıştır. Fenerbahçe taraftarlarının, söylemlerinde, Gülen Cemaati ve Emniyet güçlerini karşı tarafta konumlandığı anlaşılmaktadır:

“12 Mayıs Cumartesi akşamı Şükriü Saraçoğlu Stadı'nda başlayıp sokağa taşan olayların Fenerbahçe tarihinde önemli bir yer işgal edeceği şimdiden belli. Şu an kadar genel medyada kısmen, sosyal medyada geniş ölçüde yer bulan tanıklıklar ışığında Fenerbahçe taraftarlarının emniyet güçlerini sadece “orantısız güç” kullanmakla değil, tamamen planlı ve art niyetli davranmakla suçladıklarını görüyoruz. Bu durumdan, olaylar sırasında atılan bazı sloganlardan da anlaşılacağı gibi Fethullah Gülen cemaatini sorumlu tuttuklarını biliyoruz.

(...)12 Mayıs söz konusu olduğundaysa, FB taraftarlarının Gülen cemaatiyle ilgili iç içe geçmiş iki algıyı devreye soktuklarını görüyoruz: 1) “Cemaat kulübümüzü ele geçirmek istiyor” algısı; 2) “Polis teşkilatı büyük ölçüde Gülen cemaatinin denetiminde” algısı”
<http://haber.gazetevatan.com/Haber/451567/1/Gundem>, 18 Temmuz 2012).

Tablo 1: Taraftarların Emniyet Güçleri Hakkındaki Düşünceleri

		Şike soruşturmasında emniyet birimlerinin görevlerini eksiksiz biçimde yerine getirdiğini düşünüyorum					
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
A R A F T A R L I K	Trabzonspor	5	0	3	0	1	9
		2,3 %	,0 %	1,4 %	,0% %	,5% %	4,1% %
	Beşiktaş	4	4	14	7	7	36
		1,8 %	1,8 %	6,3 %	3,2% %	3,2% %	16,2 %
	Galatasaray	7	26	35	14	11	93
		3,2 %	11, 7%	15, 8%	6,3% %	5,0% %	41,9 %
	Fenerbahçe	6	7	17	17	26	73
		2,7 %	3,2 %	7,7 %	7,7% %	11,7% %	32,9 %
	Takım tutmuyorum	0	1	1	4	3	9
		,0 %	,5 %	,5 %	1,8% %	1,4% %	4,1% %
Dört büyükler dışındaki bir profesyonel futbol takımını tutuyorum	0	0	2	0	0	2	
	,0 %	,0 %	,9 %	,0% %	,0% %	,9% %	
Toplam	22	38	72	42	48	222	
	9,9 %	17, 1%	32, 4%	18,9 %	21,6% %	100 %	

Fenerbahçe'yi destekleyen 73 kişiden toplamda 43'ünün emniyet birimlerinin görevlerini eksiksiz biçimde yerine getirdiğini düşünmediği görülmektedir. Bu durum tabloda en fazla göze çarpan veri olarak görülmektedir. Fenerbahçe'yi destekleyen grupların şike soruşturmasının başlamasından itibaren ve Aziz Yıldırım'ın yargılanma sürecinde takıma ve başkana destek amaçlı topluca katıldıkları eylemlerde sıklıkla emniyet güçleriyle karşı karşıya geldikleri, Fenerbahçe taraftarları ve polis arasında bir gerilim yaşandığı göze çarpmıştır. Fenerbahçe taraftarlarının emniyet güçlerine karşı oluşan olumsuz yargısının, taraftarların bir

kısımının emniyet güçlerini kısmen Gülen Cemaatiyle özdeşleştirme eğiliminden kaynaklandığı da söylenebilir. Ergun Babahan ve Cengiz Çandar gibi Fenerbahçeli yazarların konuyla ilgili söylemleri ve Ruşen Çakır'ın tespitlerinin de Fenerbahçe'yi destekleyen taraftarların önemli bir kısmının genel eğilimini yansıttığı söylenebilir. Aşağıdaki tabloda da Fenerbahçe'yi destekleyen 72 kişiden 40'ının, şike soruşturmasının Fenerbahçe'ye yönelik bir adli operasyon olmadığı yargısına katılmaması da, araştırmaya katılan Fenerbahçe taraftarlarının operasyonun geneli hakkındaki olumsuz yargısını yansıtmaktadır.

Tablo 2: Operasyonun Fenerbahçe'ye Yönelik Olup Olmaması Hakkındaki Düşünceler

		Şike soruşturmasının sadece Fenerbahçe'ye yönelik bir adli operasyon olmadığını düşünüyorum					Toplam
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	
A R A F T A R L I K	Trabzonspor	4	3	0	0	2	9
		1,8 %	1,3 %	,0 %	,0%	,9%	4,0%
	Beşiktaş	17	12	2	1	5	37
		7,6 %	5,4 %	,9 %	,4%	2,2%	16,6%
	Galatasaray	44	34	5	4	7	94
		19, 7%	15, 2%	2,2 %	1,8%	3,1%	42,2%
	Fenerbahçe	12	10	10	8	32	72
		5,4 %	4,5 %	4,5 %	3,6%	14,3 %	32,3%
	Takım tutmuyorum	4	0	3	2	0	9
		1,8 %	,0 %	1,3 %	,9%	,0%	4,0%
Dört büyükler dışındaki bir profesyonel futbol takımını tutuyorum	2	0	0	0	0	2	
	,9 %	,0 %	,0 %	,0%	,0%	,9%	
Toplam	83	59	20	15	46	223	
	37, 2%	26, 5%	9,0 %	6,7%	20,6 %	100,0 %	

Son yıllarda kamuoyunda bir takım eleştirilere maruz kalan bir diğer konu ise; Ergenekon, Balyoz, KCK ve Şike davalarında görev yapan “Özel Yetkili Savcı ve Hakimler” konusudur. Mit Müsteşarı Hakan Fidan, eski MİT müsteşarı Emre Taner ve Yardımcısı Afet Güneş'in Oslo Görüşmeleri ve KCK ile görüşmeler nedeniyle Özel Yetkili Cumhuriyet Savcılığı tarafından ifadeye çağırılması konunun daha fazla sorunsallaşmasına neden olduğu görülmüştür (<http://www.haberturk.com/gundem/haber/714141fidanifadeyecagrildibasbakanlikta-zirve-toplandi>, 10 Temmuz 2012).

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın da yetki alanı konusunda eleştirdiği ve “devlet içinde devlet olma” havasına büründüğünü ileri sürdüğü Özel Yetkili savcılar Şike davasında da eleştirilere maruz kalmıştır (http://www.dha.com.tr/alacaksan-beni-al_323219.html, 7 Ağustos 2012).

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi Fenerbahçe'yi destekleyen 73 kişiden toplamda 44'ünün Özel Yetkili Savcılık makamı tarafından soruşturmanın tarafsız biçimde yürütüldüğü yargısına katılmaması, diğer kulüplerin taraftarlarıyla karşılaştırıldığında belirgin bir farklılık ortaya koymaktadır. Fenerbahçe taraftarlarının bir bölümünün emniyet birimlerine yönelik olumsuz algısının özel yetkili savcılar konusunda da belirdiği görülmektedir.

Tablo 3: Özel Yetkili Savcılık Makamı Hakkındaki Düşünceler

		Şike soruşturmasında özel yetkili savcılık makamının soruşturmayı tarafsız biçimde yürüttüğünü düşünüyorum					
		Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam
A R A F T A R L I K	Trabzonspor	4 1,8 %	3 1,4 %	1 .5 %	1 .5 %	0 .0 %	9 4,1%
	Beşiktaş	5 2,3 %	7 3,2 %	11 5,0 %	10 4,5 %	4 1,8 %	37 16,7%
	Galatasaray	14 6,3 %	25 11, 3%	29 13, 1%	17 7,7 %	7 3,2 %	92 41,4%
	Fenerbahçe	3 1,4 %	7 3,2 %	19 8,6 %	13 5,9 %	31 14,0 %	73 32,9%
	Takım tutmuyorum	1 .5 %	0 .0 %	0 .0 %	4 1,8 %	4 1,8 %	9 4,1%
	Dört büyükler dışındaki bir profesyonel futbol takımını tutuyorum	1 .5 %	1 .5 %	0 .0 %	0 .0 %	0 .0 %	2 .9 %
	Toplam	28 12, 6%	43 19, 4%	60 27, 0%	45 20,3 %	46 20,7 %	222 100,0 %

3.2. Şike Yasası Düzenlemesi ve AK Parti İçinde Bölünme Tartışmaları: Şike olayıyla ilgili bir başka tartışma konusu ise, Şike Yasasının tekrar düzenlenmesi konusundaki anlaşmazlıklardır. 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un, Şike ve Teşvik primıyla ilgili 11. Maddesinde bir takım değişiklikler yapılmıştır. 6259 sayılı kanunla yapılan bu değişiklikte en fazla göze çarpan unsur maddenin birinci fıkrasında geçen "beş yıldan oniki yıla kadar" ibaresinin "bir yıldan üç yıla kadar" şeklinde değiştirilmesidir (<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111215-7.htm>, 20 Ağustos 2012).

Söz konusu değişiklik yapıldıktan sonra, kanunun yeni uygulaması aşağıdaki şekli almıştır:

Madde 11 - (1) Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır. Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolünür.

(<http://www.kamudanhaberler.com/haber/mulkiidare/6222say%C4%B1%C4%B1-sporasiddetveduzenlemesikanundegisiklerislenmisay%C4%B1land%C4%B1/3639.html>, 20 Ağustos 2012).

İktidardaki AK Parti hükümetinin, muhalefetteki CHP ile anlaşıp Cumhurbaşkanı sunduğu yasa, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından veto edilmiştir. Veto olayından dolayı, Hükümet ile Çankaya arasında, ya da AK Parti içinde bir bölünme mi olduğu, ya da 1 Mart Tezkeresi olayı ve MİT Krizinin yarattığı anlaşmazlık görüntüsünün bu olayda tekrar mı ettiği vs. sorular ortaya atılmıştır. Sedat Ergin, şike olayının AK Parti içinde bir kırılma görüntüsü yarattığını ve bu kırılmanın önceliklere oranla, daha belirgin olduğunu ileri sürmektedir:

“Şu ana kadar ortaya çıkmış olan tablo, AK Parti’de bugüne dek pek alışık olmadığımız bir kaynama hali yaratmıştır. Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç’ın Gül’e destek çıkması, ayrıca Erdoğan’a en yakın isimlerden biri olarak bilinen diğer Başbakan Yardımcısı Hayati Yazıcı’nın da yine Gül’e hak vermesi, Erdoğan’a rağmen AK Parti içinde fikirlerin havada uçtuğunu, tam bir kenetlenme durumunun olmadığını gösteriyor. Buna benzer bir durum 1 Mart 2003’te ABD askeri gücünün Türkiye’ye kabul edilmesini öngören tezkerenin oylamasında yaşanmıştı. Oylamada Erdoğan tezkerenin geçmesini kuvvetle savunurken, Gül sessizce, Arınç ise açıkça muhalefet ederek tezkerenin reddedilmesini sağlamışlardı. Keza 2007’de de kimin Cumhurbaşkanı olması gerektiği konusunda AK Parti’nin zirvelerinde patlak veren görüş ayrılıkları çok fazla dışa yansımamıştı. Kırılma hatları 2007’ye kıyasla bu kez belirgindir”

(<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19415989.asp?yazarid=308&hid=19417538>, 21 Ağustos 2012).

Şike Yasası düzenlemesine neredeyse en sert tepki ise AK Parti Gaziantep milletvekili Şamil Tayyar’dan gelmiştir. Ergenekon Davası’na ilişkin yazılılarıyla da dikkat çeken Tayyar, yasanın geçmesi halinde Spor’daki çeteleşmenin önü alınamayacağına ilişkin fikirler ileri sürmektedir. Şike yasası düzenlemesi konusunda, kendi partisinin izlediği politikaya yoğun eleştiriler getirmektedir:

"10 yıldır çetelerle mücadele etmiş bir siyasi partinin refleksi bu olmamalıydı. Bundan dolayı çok üzüntülüüyüm. Bu kanun çıkarsa, arkasında bizim korktuğumuz gibi devam eden operasyonun malum şüphelileri bırakılırsa ve bu bir gösteriye dönüşürse, Türkiye ikinci bir Habur vakası yaşayabilir, AK Parti açısından."

"12 Haziran'dan bu yana çoğu zaman Meclis'te birbirimize giriyoruz. Ama üzerinde uzlaştığımız ve ilk çıkardığımız kanunun şike kanunu olması da üzüntü verici. Şike konusunda bu uzlaşmayı göstermemiz talihsizlik olmuştur. Buna destek verenler yarın çocuklarına ne anlatacak bilemiyorum."

"Üniversite sınavına giren öğrenci kopya çekerse 1-4 yıl, salondaki görevli öğrencilerden birine yardım ettiği zaman 3-8 yıl arasında yargılanıyor, kopya örgütlü ise 4,5 ila 12 yıl ceza ile yargılanılıyor. Kopya çekene onlarca yıl ceza verildiği hukuk sisteminde şike suçunun az ve cezasının ağırmış gibi gösterilmesini doğru bulmuyorum."
(<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1211251>, 25 Ağustos 2012).

3.3. Aziz Yıldırım ve Fenerbahçe Tartışmaları: 3 Temmuz 2011 tarihinde başlayan şike soruşturmasıyla beraber geçen süreçte gerek medyadaki haberlerde gerek kamuoyundaki genel görüntüde, Şike olaylarını Fenerbahçe-Aziz Yıldırım özeline indirgeme eğilimi olduğu söylenebilir. Araştırmaya katılan 224 kişinin %71.9’unun (161 kişi), en çok dört büyük olarak nitelenen takımlardan biri olan Fenerbahçe’nin şike olaylarına karışmış olabileceğini düşündüğü görülmektedir. Aşağıdaki tabloda da belirgin olarak göze çarpan bu verinin de gösterdiği gibi bu durum kamuoyunda, Şike davasının daha çok Aziz Yıldırım-Fenerbahçe bağlamında değerlendirilmesi algısıyla örtüşen bir durumdur.

Tablo 4: Süper Ligde Bulunan Dört Büyüklerden En Çok Hangisinin Şike Olaylarına Karışmış Olabileceğini Düşünüyorsunuz?

	Sıklık	Yüzde (%)	Değer Yüzdesi	Kümülatif Yüzde	
Değer	Trabzonspor	17	7,6	7,9	7,9
	Beşiktaş	3	1,3	1,4	9,3
	Galatasaray	23	10,3	10,7	20,0
	Fenerbahçe	161	71,9	74,9	94,9
	Hiçbiri	11	4,9	5,1	100,0
	Toplam	215	96,0	100,0	
	Cevaplamayan	9	4,0		
	Toplam	224	100,0		

Şike soruşturmasının başlaması ve Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım ve diğer yöneticilerin tutuklanması, Fenerbahçe taraftarlarında tepkiye neden olmuş ve taraftarlar belirli dönemlerde organize bir şekilde toplanıp, bir sivil toplum hareketini çağrıştıran eylemlere girişmişlerdir. Burada bir futbol takımına yönelik taraftarlık ilgisi etkili olmakla birlikte, 3 Temmuz 2011’den sonra taraftarların toplu eylemlerine bakıldığında, iktidar bağlamındaki belli kesimlere yönelik politize olmaya başlayan tepkiler de görülmektedir. Bazı yazarlar, “Fenerbahçelilik” kavramının bu davada, iktidara karşı direnişi simgelediğini ileri sürmektedir. Fenerbahçeli yazar Cengiz Çandar, Fenerbahçe taraftarlarının eylemlerini, 2010 yılının Kasım ayında Tunus’ta başlayan, sonrasında Mısır, Libya ve Suriye gibi Ortadoğu ülkelerinde de meydana gelen Arap Baharı ayaklanmalarına benzetmekte ve bu eylemleri “Fenerbahçe Sokağı” metaforuyla açıklamaktadır:

“Binlerce Fenerbahçelinin-milyonlarcası adına- Kadıköy’deki gösterisini “Fenerbahçe Sokağı’nın Kadıköy Meydanı’nda buluşması olarak niteleyebiliriz. Bu büyük toplumsal hareketi gerçekleştirenler, isimsiz Fenerbahçeliler idi ve bunu sosyal medya aracılığıyla gerçekleştirdiler. “Arap Baharı”nda çeşitli ülkelerde rastlanan, Türkiye’de eşi görülmemiş bir olay”.

“(…)Fenerbahçe ile toplumsal gelişme ve siyaset sahnesi arasında “adalet” kavramı üzerinden kurulmuş ciddi bir ilişki söz konusudur ve Fenerbahçelilik, şiddetli bir dip dalgayla kendiliğinden “politize” olmaya başlamıştır. 3 Temmuz’da, Aziz Yıldırım ve bir kısım çalışma arkadaşlarını içeriye alarak sözde “temiz toplum” ve “temiz futbol ortamı” gerekçesiyle başlatılan ve Fenerbahçe’yi hedef alan “tertıp”ten sonra, ortaya göz ardı edilemeyecek bir “toplumsal enerji”yi ifade eden “Fenerbahçe Sokağı” çıkmıştır” (<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19546667.asp>, 27 Temmuz 2012).

Çandar, bir başka yazısında Fenerbahçe taraftarlarının eylemlerini, yine bir toplumsal hareket bağlamında yorumlamaktadır. Çandar’ın yorumlarındaki ana tema, Fenerbahçe camiasının bir haksızlığa uğramış olması ve bir mağduriyet duygusu yaşamış olmasıdır. Bu yorumlarda göze çarpan unsurlardan biri, Fenerbahçe taraftarlarının tepkisini, toptancı bir ifadeyle, neredeyse tüm Türkiye’ye genelleme eğilimidir. Çandar’a göre, Fenerbahçe eylemleri Türkiye genelinde bir toplumsal harekete dönüşüp, yapılan bu operasyonlara karşı bir direniş

tavri sergilemektedir. Çandar, 3 Temmuz’da başlayan şike operasyonunu, 28 Şubat 1997’de Refah-Yol hükümeti döneminde “postmodern askeri müdahale” olarak adlandırılan ve uygulayıcılarına göre “demokrasiye balans ayarı” olarak adlandırılan siyasi-askeri operasyona benzetmektedir. Bu müdahale, Siyasal İslam’ın Kürt milliyetçiliğinden bile daha tehlikeli olduğuna yönelik düşüncelere dayanarak bu ideolojinin devlet mekanizmasından uzaklaştırılması ve imam-hatip okullarını engellemek amacıyla tasarlanan, Başbakanın istifa etmesi ve sonrasında iktidardaki Refah Partisi’nin kapatılmasıyla sonuçlanan bir programdı (Ahmad, 2010:210). Çandar’a göre 28 Şubat müdahalesindeki asker-medya ilişkisi, Şike operasyonunda polis-yargı ve medya ilişkisiyle benzerlik göstermektedir:

1 Mayıs’ta İstanbul Taksim Meydanı’na çıkan “Fenerbahçe Halktır; Yıkılmaz” pankartı, bir taraftarlık olgusundan ziyade, “Fenerbahçe başkaldırısı” gerçeğini ifade ediyor.

Fenerbahçe, büyük, yaygın ve güçlü bir başkaldırının “kimlik kartı” oldu; ya da haksızlık ve adaletsizliğe karşı bir tür “isyan”.

Bana En bilinçli sözlerle bu “isyan”ı dile getiren Muş havaalanındaki işçiden, aynı sözcükleri işittiğim, her hafta Londra’dan Fenerbahçe’nin maçlarına koşmayı ihmal etmeyen iş adamına, 15 Nisan’da Bağdat Caddesi’nde, 1 Mayıs’ta Taksim’e yürüyenlere, her maçında tribünleri dolduran 50 bin kişilik ruhtan, onların tribünlere gelmelerinin yasaklandığı üç seferde o tribünleri dolduran kadın ve çocuklara, dünyanın “en güçlü isyan orduları”ndan biri oldu Fenerbahçeliler”.

(...)28 Şubat süreci, Türkiye için neyse;3 Temmuz süreci de, Fenerbahçe için odur.

3 Temmuz sürecinde yapılanlar, medya üzerinden polis-yargı ekseninin Fenerbahçe’ye yaptıkları; 28 Şubat sürecinde, medya üzerinden askerin yaptığıyla birebir aynıdır (<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20479256.asp>, 5 Eylül 2012).

Cengiz Çandar, 3 Temmuz 2012 tarihli yazısında, şike davasının başlangıcından bu yana geçen süreç ve karara yönelik bir takım eleştiriler getirmektedir. Çandar, Fenerbahçe Başkanı Aziz Yıldırım’ın bir “Direniş Simgesi”ne dönüştüğünü vurgulamakta, Özel Yetkili 16. Ağır Ceza Mahkemesinin mahkumiyet kararı (Şartlı Tahliye) vermesini eleştirmektedir:

“Türkiye’de kitlesel psikolojinin dokusunu, kıvrımlarını iyi bilmek gerekiyor. Aziz Yıldırım, tam bir yıl demir parmaklıklar altında haksız yere zulüm altında özgürlüğünden mahrum yattığı günlerin sarı-lacivert vicdanlarda uyandırdığı şefkat duygusundan ötürü, bir “ölümsüz isim” haline gelmedi. Dik durduğu için, eğilip bükülmediği için, kendisini kurtarmak adına ilkesiz uzlaşmalara yatmadığı için, belkemekli olduğunu ispat ettiği için, her ne pahasına olursa olsun, adaletsizlik karşısında boyun eğmeyeceğini ortaya koyduğu için, Fenerbahçelileri ayağa kaldırdı. O nedenle bir “direniş simgesi” haline dönüştü. Fenerbahçeliler, onun için, kendi onurları için, Fenerbahçe için direndiler.

Aziz Yıldırım, ortaya koyduğu “direniş” ile Fenerbahçe kavramını, hak, hukuk ve adalet kavramlarıyla buluşturdu.

Özel Yetkili 16. Ağır Ceza Mahkemesi'nin, "çete kurmak" ve "şike ve teşvik" gibi gülünç gerekçelerle suç işlediğine hükmetmiş olması Aziz Yıldırım'ı "suçlu" kılmıyor; söz konusu mahkemenin utanç verici bir kararın altına imza attığını gösteriyor" (<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20901064.asp>, 11 Ağustos 2012).

Aziz Yıldırım 2 Temmuz 2012 günü, ilgili davaya bakan 16. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından tahliye edilmesiyle birlikte, "şike, teşvik ve örgüt kurmak" suçundan toplam 6 yıl 3 ay ceza aldı. Aziz Yıldırım Karabük-Fenerbahçe, Fenerbahçe-Ankaragücü, Sivasspor-Fenerbahçe, Trabzon-Bursaspor, Eskişehir-Trabzonspor, Fenerbahçe-İBB maçlarında şike ve teşviktan suçlu bulundu. Aziz Yıldırım aynı zamanda 1 Milyon 712 bin 500 TL adli para cezasına çarptırıldı. Yüksek Mahkeme Yargıtay'ın cezayı onaması durumunda Aziz Yıldırım'ın yeniden cezaevine girmesi söz konusudur (<http://spor.milliyet.com.tr/aziz-yildirim-tahliyeedildi/spor/spordetay/02.07.2012/1561528/default.htm>, 7 Temmuz 2012). Verilen bu kararlar Aziz Yıldırım'ın ceza alması, bir takım yeni tartışmaların oluşmasını sağlamıştır. Aziz Yıldırım'ın şike yapmaktan suçlu bulunduğunu ve ceza aldığını vurgulayan, konuyla ilgili Çandar'la zıt görüşlere sahip olan Taraf Gazetesi yazarı Mehmet Baransu konuşma kayıtlarında tehdit içeren ifadelerin olduğunu, şike ve teşvik primi konusunda Aziz Yıldırım'ın ve çevresindeki bir takım kişilerin örgüt niteliği sergilediği yorumunu yapmaktadır:

TCK'da belirtilen örgütle ilgili tüm fiilleri de bu dosyada görmek mümkün. Aziz Yıldırım, çevresinde sabıkalı olan bazı isimler dâhil birçok kişiye talimat ve görev verip, örgüt dağılımını yapıyor. Şikeyi başka biri organize ederken, teşvik girişimi için başka bir ismin devrede olduğu görünüyor. Aynı anda 10 isim örgütte farklı görevler üstleniyor ve biri Eskişehir'de görevdeyken, diğeri Ankara'da bulunuyor. "Haksız ekonomik çıkar sağlamak için" iş bitiriliyor. Kulüple ilgisi bulunmayan isimlerin bile devrede olduğu belgelerle net (<http://taraf.com.tr/haber/orgut-de-var-sike-de.htm>, 22 Temmuz 2012).

4. Tartışma Ve Sonuç

Şike Davasının başlamasıyla beraber Fenerbahçe taraftarlarının Silivri Ceza ve İnfaz Kurulu yerleşkesine toplu bir şekilde organize olup otobüslerle giderek "Cemaat Fenerle başa çıkamaz", "Tapeyi Tıpa yapmaya geldik" (<http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=315232>, 31 Temmuz 2012), gibi söylemler kullanmaları da Gülen Cemaati'ni ve emniyet güçlerini "Onlar" konumuna yerleştirdiklerini göstermektedir. Genelde ideolojik hareketler veya belirli ideallere yönelen toplumsal gruplarda görülen "Biz" duygusu, futbol taraftarlığında da görülebilir. Fenerbahçe taraftarlarının belli bir kısmındaki "Biz" duygusu ve tehdit algısının, Cemaati ve Emniyeti karşı tarafta, yani "Onlar"(Bize karşı olanlar) olarak konumlandığı göze çarpmaktadır. "Biz ve Onlar yalnızca iki ayrı insan grubunu değil, tümüyle farklı iki tutum arasındaki, duygusal bağlanma ve antipati, güven ve kuşku, güvenlik ve korku, işbirliği ve çekişme arasındaki ayrımı temsil eder. "Biz" ait olduğumuz grup anlamına gelir. Bu grup içinde olanları gayet iyi anlarım ve anladığım için nasıl sürdüreceğimi bilirim, kendimi güvenli ve evimde hissedirim. Bu grup adeta benim doğal ortamım, içinde olmaktan hoşlandığım ve huzur içinde döndüğüm yerdir. "Onlar" ise tersine ne ait olmayı isteyebileceğim ne de istediğim bir grubu anlatır" (Bauman, 2009:51).

3 Temmuz 2011 tarihinden beri geçen süreçte konuyla ilgili basına yansıyan yorumlarda, simgesel bir "Fenerbahçe – Cemaat" çatışması algısı vurgulandığı görülmektedir. Çakır'ın yorumlarında Fenerbahçe taraftarlarında cemaate yönelik olumsuz bir algı ve emniyet

güçlerinin cemaatin güdümünde olduğu algısı belirlediği vurgulanırken, Babahan'ın yorumlarında Fenerbahçe Stadı Tahrir Meydanına benzetilmekte ve emniyet güçleriyle ilgili olumsuz bir algı belirmektedir. Çandar'ın yorumlarında ise 3 Temmuz süreci 28 Şubat Operasyonuna benzetilmekte, bu operasyonun Fenerbahçe'yi hedef alan bir tertip olduğu vurgulanmaktadır. Çandar, Fenerbahçe taraftarlarının eylemlerini “Arap Baharı”, “Dip Dalgası” ve “Fenerbahçe Sokağı” metaforlarıyla bir toplumsal harekete benzetmektedir. Babahan ve Çandar gibi yazarların yorumlarında en göze çarpan eğilimin ise taraftar davranışı olduğu görülmektedir. Anket uygulaması sonucu elde edilen verilerde de, araştırmaya katılan Fenerbahçe taraftarlarının büyük kısmının emniyet güçlerine ve özet yetkili savcılıklara yönelik olumsuz bir algının belirlediği, operasyonun Fenerbahçe'ye yönelik olmadığı düşüncesine katılmadıkları göze çarpmaktadır. Anket sonuçlarında göze çarpan bir diğer veri ise araştırmaya katılan 224 kişiden 161'inin (%71.9) en çok Fenerbahçe'nin şike olaylarına karışmış olabileceğini belirtmesidir.

Şike operasyonu ve davası sürecinin siyasi yaşamda yaptığı etkiler de, bu sürecin ülke gündemi açısından önemini göstermektedir. Şikeyle ilgili yasanın tekrar düzenlenmesi sürecinde, Cumhurbaşkanına yeniden düzenlenip sunulan yasanın iktidardaki AK Parti içinde bir bölünme yarattığı tartışmaları da sürecin dikkate değer etkilerinden biri olduğu görülmektedir. 3 Temmuz 2011'den bu yana geçen süreçte yapılan yorumların bir kısmında ise taraftarlık algısının baskın olduğu göze çarpmaktadır. Mahkeme süreci sonunda Aziz Yıldırım, bazı Fenerbahçe kulübü yöneticileri ve birçok kişinin ceza alması ise şikenin somutlaştığını göstermektedir. Şike sorunsalına kulüp taraftarlığı algısıyla yapılan yaklaşımların, sorunun teşhisinde yetersiz kaldığı söylenebilir. Sporun içinde var olan ve toplumsal, ahlaki ve hukuki sonuçlar doğuran bir soruna Fanatik düzeyde bir kulüp taraftarı algısıyla yapılan yaklaşımlar soyut fikirlerden öteye gidememektedir.

Kaynakça

- AHMAD, Feroz (2010), **Bir Kimlik Peşinde Türkiye**, Çev.Sedat Cem Karadeli, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, Şubat, 4. Baskı.
- BARANSU, Mehmet (2012), <http://taraf.com.tr/haber/orgut-de-var-sike-de.htm>, Erişim Tarihi: 22 Temmuz 2012.
- BAUMAN, Zygmunt (2009), **Sosyolojik Düşünmek**, Çev: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 6.Basım.
- ÇAKIR, Ruşen (2012), **Zorlu 3 Temmuz sürecinde kritik 12 Mayıs dönemeci**, <http://haber.gazetevatan.com/Haber/451567/1/Gundem>, Erişim Tarihi: 18 Temmuz 2012.
- ÇAKIR, Ruşen (2012), **Fenerbahçe ve Fethullah Gülen Cemaati**, <http://haber.gazetevatan.com/fenerbahce-ve-fethullah-gulen-cemaati/450186/4/Yazarlar/73>, Erişim Tarihi: 5 Ağustos 2012.
- ÇANDAR, Cengiz (2011), **Fenerbahçe Sokağı**, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19546667.asp>, Erişim Tarihi: 27 Temmuz 2012.
- ÇANDAR, Cengiz (2012), **3 Temmuz'dan 3 Temmuz'a Aziz Yıldırım**, <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20901064.asp>, Erişim Tarihi: 11 Ağustos 2012.

- ÇANDAR, Cengiz (2012), **28 Şubat-3 Temmuz; Türkiye-Fenerbahçe**,
<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/20479256.asp>, Erişim Tarihi: 5 Eylül 2012.
- DUMANLI, Ekrem (2012), **İlk kurşunu kim sıktı?**,
<http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=1284026>, Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2012.
- DÜNDAR, Can (2011), **Fenerbahçe Cumhuriyeti'nde Darbe**,
<http://gundem.milliyet.com.tr/fenerbahce-cumhuriyeti-nde-darbe/gundem/gundemyazardetay/12.07.2011/1413206/default.htm>, Erişim Tarihi: 20 Temmuz 2012.
- ERDİNÇ, Emrullah ve TAMİRAK, Özkan (2012), **Ne Şike Bitti Ne Sevdam**, İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- ERGİN, Sedat (2011), **Şike Yasası Krizinin Anatomisi**,
<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/19415989.asp?yazarid=308&hid=19417538>, Erişim Tarihi: 21 Ağustos 2012.
- GÜLERCE, Hüseyin (2011), **Futbolun Dokunulmazları**,
<http://www.zaman.com.tr/yazar.do?yazino=1154891>, Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2012
- GÜRSEL, Kadri (2011), **'Üç Büyükler' Düzenine Operasyon**, <http://dunya.milliyet.com.tr/uc-buyukler-duzenine-operasyon/dunya/dunyayazardetay/07.07.2011/1411241/default.htm>, Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2012.
- HILL, Declan (2010a), **A critical mass of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others**, International Journal of Sports Marketing & Sponsorship, April
- HILL, Declan (2010b), **Şike: Futbol ve Organize Suçlar**, Çev. Eren Odabaşı, Ankara: Arkadaş Yayıncılık.
- KILIÇ, Ecevit (2011), **Kirli Kramponlar**, İstanbul: Timaş Yayınları, Ağustos, 3. Baskı.
- ÖZTÜRK, Saygı (2012), **Son Babalar: Yer altı Dünyasında Değişen Yapı, Değişen Kimlikler**, İstanbul: Doğan Kitap, Ocak, 7. Baskı.
- SERİM, Ömer (2011), **Son Kale Fenerbahçe: Bir Linç Belgeseli**, Nokta Kitap, Aralık, 1.Baskı.
- TUFAN, Mehmet (2011), **'Temiz Ayaklar' operasyonu İtalyan devlerini sarımsı**,
<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1154146>, Erişim Tarihi: 1 Ağustos 2012.
- YILDIRIM, Ergün (2011), **Yeni Türkiye'nin Yeni Aktörleri: AK Parti ve Cemaat**, İstanbul: Hayat Yayınları.
<http://spor.milliyet.com.tr/azizyildirimtahliyeedildi/spor/spordetay/02.07.2012/1561528/default.htm>, Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2012.
- <http://www.haberturk.com/gundem/haber/714141-fidan-ifadeye-cagrildi-basbakanlikta-zirve-toplandi>, Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2012
- <http://www.samanyoluhaber.com/gundem/Ergun-Babahanin-maskesi-dustu/762763>, Erişim Tarihi: 14 Temmuz 2012.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ
Sayı: 37 Temmuz – Ağustos 2013
Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
<http://www.akademikbakis.org>

<http://www.cumhuriyet.com.tr/?hn=315232>, Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2012.

http://www.dha.com.tr/alacaksan-beni-al_323219.html, Erişim Tarihi: 7 Ağustos 2012.

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/12/20111215-7.htm>, Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2012.

<http://www.kamudanhaberler.com/haber/mulkiidare/6222say%C4%B1%C4%B1spordasiddetveduzenlemesikanundegisiklerislenmisay%C4%B1nland%C4%B1/3639.html>, Erişim Tarihi: 20 Ağustos 2012.

<http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=1211251>, Erişim Tarihi: 25 Ağustos 2012.